

Liivi pintsaku juurdeõmbused

Kurb on, kui vastutustundetu otsustaja suunab kenad ja asjatundlikud inimesed sammuma rajale, mis küll vastava märgiga tähistamata, kuid ummiktee sellegipoolest. Või kui isegi kõigist tõketest suudetakse kauges tulevikus läbi murda, jääb mõlemasse teeserva paratamatult ohvreid ja vähemalt poolenisti rahulolematuid. Mida kauem perspektiivitu protsess käib, seda vankumatumaks muutuvad poolte veendumused ja seda vähem on võimalusi kompromissiks, mille kohta on niikuinii ette teada, et see saab olla ainult kehv.

Teisipäeval teatas oma tegevuse lõpetamisest [rahvusooperi Estonia](#) hoone tulevikukontseptsiooni komisjon. Komisjonist jääb maha töö kokkuvõtte, mis on korraga lootusrikas ja lootusetu. Nagu juba komisjoni moodustamisel võis ette arvata, üksmeelele ei jõutud: komisjoni kuulunud estoonlased ja Tallinna linnavõimu esindajad läksid lahku rahu-, kuid erimeelselt ning tõdemusega, et tähtsad ja rahvusooperi tulevikku määravad otsused on riigivõimu teha. Aga vastutajad parlamendis ja valitsuses on tulemuseni viivate otsuste tegemisest ammu käed puhtaks pühkinud ega osalenud komisjoni töös. Seetõttu on kõik [Estonia teatri juurdeehituse](#) eskiisid õhku joonistatud. Ainsa positiivse tulemusena saab välja tuua vaid selle, et rahvusooperi arenguks vajalik ruumiprogramm on varasemast üksikasjalikumalt läbi töötatud.

Kui 1990ndatel ajastu vaimule vastavalt mõned kultuuriinstitutsioonid, nagu ka ülikoolid endale avaõigusliku staatuse said ja oma seaduse kaitse alla viidi, oli kogu asja mõte sel viisil kindlustada nende pikaajaline tegevus vahetuvate, kuid alati rahapuuduses valitsuste tujude vastu. Parlament pidi olema nende turvatagatis ja ühtlasi stabiilse rahastuse tagaja. Tegelikult ei ole parlament iial oma asutajaõigust tõsiselt teostanud ega ka tegelenud rahvusooperi strateegilise juhtimisega nõukogu kaudu. Kuidas ta saakski, kui rahvusooperi nõukokku kuulub ainult kolm riigikogu nimetatud liiget, valitsusasutuste esindajaid on aga neli ning erialaste organisatsioonide omi samuti neli? Maksimaalselt saab riigikogu nimetatud esindajatelt rahvusooperi nõukogus nõuda, et nad nõukogus neile teatavaks saanud informatsiooni kolleegidele riigikogus ja eriti selle kultuurikomisjonis edasi annavad ning mõistavad seadust piisavalt, et hoida ära seaduse mõttele vastu käivad ja kahjulikud

sirp.ee

Rahvusooper Estonia
Estonia teater
Teater

uued otsused.

See jäi paraku tegemata, kui pärast pikalt väldanud tegevuse teesklemist andis riigikogu eelmise koosseisu kultuurikomisjon täiskogule otsustamiseks riiklikult tähtsate kultuuriehitiste rajamise ja renoveerimise pingerea, kus rahvusooperi praeguse hoone juurdeehitus platseerus neljandale kohale. Vigast otsust on parlament korra juba muutnud, kuid see ei muuda asja tuuma – pettus jääb pettuseks.

Kui estoonlaste praegused soovid tõeks saaksid, võiks Estonia juurdeehitis Pärnu maanteelt paista sellisena.

Rahvusooper Estonia

Estonia tulevikukontseptsiooni komisjon nendib töö kokkuvõttes, et „riigikogu otsuse sõnastus eeldab, et ajaloolise hoone suuremahuliseks juurdeehituseks tuleb üle vaadata kehtivad piirangud ning neid olulisel määral muuta, kohandada või leevendada“. Seega sooritas riigikogu oma süüdimatu pingerea-otsusega topelnurjatuse. Esiteks vabastas ta end vastutusest avaõigusliku institutsiooni pikaajalise adekvaatse rahastamise eest (sh investeringud, mitte ainult püsikulud) ning teiseks jättis andmata täitevvõimule täpsemad korraldused, milliseid õigusakte alama astme asutused põhiotsuse täitmiseks peavad muutma.

Otsustades, et Estonia teatri võimalikku juurdeehitust peab rahastama kultuurkapitali kaudu, viskas riigikogu Estonia lihtsalt üle parda. Kultuurkapitalil on praeguseks luba rahastada tähtsate ehitiste valmimist vastavalt sellele, kuidas üks või teine projekt edeneb. Kolm tükki neist, Pärdi muusikamaja Rakveres, filmilinnak Tallinnas ja ka Tartu südalinna kultuurikeskus on Estoniast kaugel ees ning neelavad kulkast kokku kuni kümne aasta ehitusraha ka ehitiste kallinemise üllatuskoefitsienti arvesse võtmata. Estonia juurdeehituse puhul on nimetatud kuluvajaduseks 60 miljonit eurot. Kümnenäi pärast on see tõenäoliselt vähemasti kahekordistunud. Riigikogu kingitus valitsusele oli seega suur, sest vabastas kitsikuses valitsuse pikaks ajaks kohustusest riigieelarvesse Estonia ehituseks või remondiks kulu planeerida ja sellele tulukate leida.

Rangelt võttes ei ole riigikogu otsusel kedagi sundivat ega piiravat sisu. Lubadus rahastada kulka kaudu just Estonia juurdeehitust praeguse hoone küljes ei tähenda sugugi, et võimalikus muus asukohas rahvusooperile nullist uue hoone ehitamist ei tohiks kavandada ega sellele riigieelarves raha

määrata kas või juba ülejäärmise aasta eelarves. Estonia-taguse pargi maaomanik Tallinna linn eelistabki selles suunas mõelda, kuid linnavõimul ei ole initsiatiivi haaramiseks juriidilist alust. Maaomanik küll, kuid parlamendi tujude osas kõrvalseisja. Pole erilist kahtlust, et varjatud survet estoonlastele uskumaks ainult ühe lahenduse võimalikkusesse on riigivõimu esindajad avaldanud aastaid. Mugav ju siis tagantjärele öelda, et ise tahate just seda, ning muus osas käsi laiutada. Kui riigivõim tõesti siiralt sooviks rahvusoperi tegevuskeskkonna ajakohastamist just juurdeehituse kujul, siis oleks aus, kui parlament ja valitsus teeksid ka ise protsessi seni takistavate reeglite muutmise otsused. Esmalt tuleks Tallinna linnalt ära osta juurdeehituse alla jäävad kinnistud, seejärel tühistada sel alal tegevust piiravad kaitse-eeskirjad, taotleda detailplaneeringut, viia läbi arhitektuurivõistlus ja rahastada kogu projekt riigieelarvest otse. Niisuguse jõukasutusega kaasneksid oma ennustatavad hädad. Vähe sellest, et tõuseks rahvusvahelise ulatusega pahameel pärandikaitsjate leerist, samuti nende hulgast, kes on Estoniaga võrreldavas ruumihädas ja kelle unistuste täitumine kümnendi või paari võrra taas kaugemale lükkuks. Avataks ka põhjatu probleemilaegas, kui luuakse pretsedent, millele viidates saaksid tulevikus oma eramaale erandeid ja kaitsest vabastamist nõuda maaomanikud mitte ainult Tallinna vanalinnas, vaid kõikjal, kus ajalooline südalinn kaitse all.

Seega, kuna seadusandja ise on tekitanud umbsõlme, mis iga sikutamise peale aina kõvemini kinni jookseb, ei ole paremat edasiminekuteed kui oma eksimuse tunnistamise järel lähteruudule tagasi kolimine ning teekonna otsast alustamine. Ahjaa, parlament on ju kõigest täitevvõimu kuuliikmeline (üks fraktsioon, üks seisukoht) kraaklev ripats. Tegelik asjaajaja on ikka valitsuskoalitsioon, mille ridadesse kuulub ka tunnustatud ooperigurmaane. Mis küll takistab neid oma lemmikute huvides parlamendis möllama hakkamast?

Eesti ajalugu mäletab juhtumeid, mil piisava poliitilise tahte korral kännu tagant minema saadakse ja tulemuseni jõutakse.

Rahvusoperi majavajadus on sama ilmne kui omal ajal kunstimuseumi või ERMi oma. Kui Kumu jaoks oli raha vaja, muudeti seadust. Kui ERMi jaoks, pitsitati raha välja riigi kinnisvarafirmast. Asju aeti õiges järjekorras, see tähendab, „raha leidmise“ lihtne töö tuli viimases järjekorras. Estoniaga üritatakse vastupidist. Rahaotsus on justkui tehtud, kuid see,

mida ja kuhu ehitama peaks, on paksus udus peidus ja praegusel teel jätkates ei haju see ealeski.

Estonia tulevikukontseptsiooni komisjon on oma tubli töö materjali kogumisel ja vajaduste põhjendamisel lõpetanud. Lõppdokumendis kirja pandust ei saa nõustuda vaid väitega, et „[Estonia teatri identiteedi](#) seisukohalt on oluline nii ajalooline asukoht kui ka ajalooline hoone. Uues asukohas ei saa rääkida [Estonia teatrist](#) või [Rahvusoper Estoniast](#)“. Vabalt saab, kui asjaosalised seda ise vähegi soovivad ning vajadusel mõne osava müügimehe abiks võtavad.